

Sygn. akt I ACz 417/14

POSTANOWIENIE

Dnia 26 marca 2014 roku

Sąd Apelacyjny w Krakowie Wydział I Cywilny w składzie: Przewodniczący: SSA Hanna Nowicka de Poraj
Sędziowie: SA Maria Kus-Trybek

SA Józef Wąsik (spr.)

po rozpoznaniu w dniu 26 marca 2014 roku w Krakowie na posiedzeniu niejawnym sprawy z powództwa D. N. - reprezentanta grupy złożonej z: E.

G., E. G., J. M. (1), J. K., A. K., A. C., J. P. (1), Z. P., R. P., Z. B. (1), M. B. (1), B. D., H. Z., K. Z., M. D., M. D., M. M. (1), P. M., I. C., W. C., K. K., J. O., A. J., D. L., A. N., Z. B. (2), T. B., D. N., J. Z., J. Z., A. S., P. S., T. J., B. S., T. S., E. M., S. M., B. M., J. M. (2), M. W., E. B., M. B. (2), J. S., G. G., M. G., D. S., W. S., A. B. i W. B.,

przeciwko (...) z siedzibą w N.
o zapłatę

na skutek zażalenia strony pozwanej na postanowienie Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 28 listopada 2013 roku, sygn. akt I C 862/12

postanawia
oddalić zażalenie.

Sygn. akt I ACz 417/14

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy w pkt I zdecydował rozpoznać sprawę w postępowaniu grupowym, natomiast w pkt II oddalił wniosek strony pozwanej w przedmiocie nakazania powodowi złożenia kaucji na zabezpieczenie kosztów procesu.

W uzasadnieniu Sąd przywołując art. 1 ust 1 i 2 oraz art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 2009 roku o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym zauważył, że ze względu na stanowisko procesowe strony pozwanej wątpliwości w zakresie dopuszczalności rozpoznania sprawy w postępowaniu grupowym dotyczyły tego, czy podane przez stronę powodową twierdzenia pozwalają na przyjęcie odpowiedzialności strony pozwanej z tytułu czynu niedozwolonego. Sąd zaznaczył, że pozostałe przesłanki dopuszczalności postępowania grupowego są spełnione i zwrócił uwagę, że w ustawie nie przewidziano na etapie badania dopuszczalności rozpoznania sprawy w postępowaniu grupowym możliwości weryfikowania twierdzeń pozwu w kierunku ustalenia, czy wskazanym w pozwie członkom grupy przysługują w istocie dochodzone przez nich roszczenia. Kwestia ta zarezerwowana jest bowiem dla postępowania rozpoznawczego. Sąd natomiast na etapie badania sprawy pod kątem dopuszczalności jej rozpoznania w postępowaniu grupowym powinien mieć możliwość oceny, czy zgłoszone roszczenie nie spełnia kryterium oczywiście bezzasadnego, a zatem w stosunku do którego nie występują żadne szanse na jego uwzględnienie. Sąd może jednak w obecnym stanie prawnym odrzucić pozew z tej przyczyny, o ile dotyczącej go sprawy nie można uznać za sprawę, do której ustawa, zgodnie z art. 1 ust. 2, ma zastosowanie. Sąd uznał, że w niniejszej sprawie sytuacja uzasadniająca odrzucenie pozwu niewątpliwie nie ma miejsca powołując się na następujące zdarzenia: w latach 2005-2006 członkowie grupy zawierali z

deweloperem Firmą (...) - w formie aktu notarialnego i w zwykłej formie pisemnej - umowy przedwstępne ustanowienia odrębnej własności lokali i ich sprzedaży w stanie wolnym od wszelkich obciążeń i praw osób trzecich, które miały powstać w budynku przy ul. (...) w K.. W każdej umowie zawarte było postanowienie zakazujące ujawniania przez nabywców lokali w księdze wieczystej ich roszczeń o przeniesienie prawa własności lokalu bez zgody F. (...), pod rygorem rozwiązania umowy. Na poczet cen sprzedaży lokali klienti, w tym członkowie grupy, zapłacili 100 % wartości lokali a ich łączne zaangażowanie finansowe w tę inwestycję wyniosło ponad 40 mln zł. F. (...) podjął współpracę ze stroną pozwaną i w dniu 2 listopada 2006 roku obie strony zawarły umowę o współpracy w zakresie emisji obligacji, w której ustalono łączną wartość emisji na kwotę 150 mln zł. W związku z emisją obligacji 4 serii o łącznej wartości 66,5 mln zł, z których jedna miała zostać przeznaczona na sfinansowanie bieżącej działalności F. (...), zostały ustanowione na rzecz strony pozwanej hipoteki na nieruchomościach położonych między innymi przy ul. (...), które zostały obciążone trzema hipotekami umownymi w kwotach: 20, 5 i 7,5 mln zł na mocy oświadczenia F. (...) z dnia 19 stycznia 2007 roku. W umowie zawartej z F. (...) postanowiono też, że w razie jej naruszenia strona pozwana może postawić należności z obligacji w stan natychmiastowej wymagalności wraz z niewykupionymi kuponami odsetkowymi. Taki sam skutek miało odstąpienie od umów przedwstępnych określonej w umowie grupy klientów F. (...). Do tego zawarto kolejną ryzykowną transakcję związaną z finansowaniem innej inwestycji mieszkaniowej, w ramach której doszło do emisji obligacji o wartości 5 mln zł. W związku z niewykupieniem przez F. (...) ww. kuponów odsetkowych strona pozwana postawiła należności z obligacji w stan natychmiastowej wymagalności, ale do ich spłaty jednak nie doszło. Jednocześnie, mimo ukończenia inwestycji przy ul. (...), F. (...) nie była w stanie zawrzeć umów przyrzeczonych, gdyż nieruchomość była obciążona hipotekami na rzecz strony pozwanej. W związku z tym nabywców lokali F. (...) i strona

pozwana postawiły przed alternatywą: albo dopłacą do lokali po co najmniej 2.000 zł

2 , za 1 m albo F. (...) ogłosi upadłość i wskutek hipotek ustanowionych na rzecz

strony pozwanej wykonanie umów przedwstępnych będzie niemożliwe. Z tej

przyczyny członkowie grupy zdecydowali się na dopłaty w formie pożyczek, których

wysokość określiła strona pozwana, będąca także ich beneficjentem. Podobny

mechanizm miał zastać zastosowany w odniesieniu do inwestycji przy ul. (...).

W dniu 5 maja 2009 roku została ogłoszona (...) a na liście wierzytelności umieszczono wierzytelności członków grupy z tytułu przywołanych dopłat. Według twierdzeń pozwu, szanse na zaspokojenie tych wierzytelności z masy upadłości mogą okazać się iluzoryczne. W ocenie strony powodowej, powyższe działania strony pozwanej świadczą o tym, że celowo zaangażowała niezabezpieczone, wysokie i o istotnym znaczeniu środki finansowe członków grupy w transakcję obciążoną wysokim ryzykiem, od którego jednak sama zabezpieczyła się w sposób pozwalający jej na zwrot kapitału i osiągnięcie dużego zysku, przy jednoczesnym dopuszczeniu do sytuacji, w której zadośćuczynienie słusznym roszczeniom klientów, wynikającym z umów przedwstępnych, stało się niemożliwe bez zapłaty dodatkowych środków, które przybrały formę pożyczek. Zdaniem strony powodowej, utrata płynności finansowej przez F. (...) wyniknęła także w znacznym stopniu ze współpracy ze stroną pozwaną. W ocenie Sądu w związku z tak sformułowaną podstawą faktyczną powództwa nie sposób zasadnie twierdzić, że nie spełnia ona założeń przynależnych konstrukcji czynu niedozwolonego. Sąd wskazał, że powód przedstawia tego rodzaju działania strony pozwanej, których negatywna ocena prawna z zasady nie jest wykluczona, i które mogą, także z zasady, rodzić w sferze majątkowej innych podmiotów określone konsekwencje. Sąd uznał jednak, że na tym etapie postępowania nie dokonuje się weryfikowania zasadności zgłoszonych roszczeń. Zwrócił uwagę że wyznaczenie kaucji na zabezpieczenie kosztów postępowania grupowego zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy ma charakter fakultatywny i podlega ocenie sądu z punktu widzenia celowości przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności sprawy, natomiast w rozpatrywanej sprawie podstaw do uwzględnienia żądania strony pozwanej w tym zakresie Sąd nie stwierdził. Zauważył, że nie są uzasadnione zarzuty strony pozwanej sugerujące pieniaczy charakter sprawy i oczywistą bezzasadność roszczeń. Wyklucza je bowiem już

sama wielowątkowa treść pism strony pozwanej w kwestiach odnoszących się do meritum sporu. Nie zostało również uprawdopodobnione, aby zachodziła obawa co do niemożności poniesienia przez członków grupy kosztów procesu, po jego zakończeniu, na wypadek oddalenia powództwa, zwłaszcza że pozew został opłacony znaczną kwotą, tj. 93.962 zł, co świadczy o tym, że członkowie grupy, których liczba jest znaczna, dysponują odpowiednimi możliwościami finansowymi.

Strona pozwana zaskarżyła postanowienie Sądu Okręgowego w całości zarzucając mu naruszenie: a) art. 227 k.p.c. w zw. z art. 217 § 1 i § 3 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym polegającą na zakwalifikowaniu sprawy jako sprawy obejmującej roszczenia z tytułu czynów niedozwolonych wyłącznie na podstawie twierdzeń pozwu oraz przytoczonej w nim podstawy faktycznej, która co więcej dotyczyła przede wszystkim działań osoby trzeciej wobec stron pozwu tj. F. (...), a nie strony pozwanej, przy jednoczesnym całkowitym pominięciu jej twierdzeń, co skutkowało błędnym uznaniem przez Sąd I instancji, że podstawa faktyczna powództwa spełnia założenia przynależne konstrukcji czynu niedozwolonego a w konsekwencji sprawa podlega rozpoznaniu w postępowaniu grupowym, b) art. 235 § 1 k.p.c. w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym polegającą na przeprowadzeniu dowodu z protokołów rozpraw z dnia 27 kwietnia 2010 roku oraz z dnia 24 czerwca 2010 roku, obejmujących zeznania świadków G. A., W. Ś. oraz J. P. (2) złożone w postępowaniu o sygn. I C 1842/08, mimo że istniała możliwość przeprowadzenia dowodu z zeznań świadka J. P. (2) bezpośrednio przed Sądem I instancji, a stosowny wniosek dowodowy w tym zakresie został złożony przez stronę pozwaną, co stanowiło naruszenie zasady bezpośredniości postępowania dowodowego, c) art. 10 ust. 1 w zw. z art. 1 ust. 2 ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym polegającą na przyjęciu do rozpoznania sprawy pomimo niewykazania przez stronę powodową spełnienia przesłanki przedmiotowej dopuszczalności postępowania grupowego w postaci rodzaju sprawy podlegającej rozpoznaniu w postępowaniu grupowym, d) art. 8 ust. 1 w zw. z art. 8 ust. 3 ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i nieuwzględnienie jej interesu w ustanowieniu kaucji na zabezpieczenie kosztów procesu. Strona pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego postanowienia w jego pkt I poprzez odrzucenie pozwu, ewentualnie o uchylenie orzeczenia w tym zakresie i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania oraz o zmianę zaskarżonego postanowienia w jego pkt II poprzez uwzględnienie jej wniosku o zobowiązanie strony powodowej do uiszczenia kaucji na zabezpieczenie kosztów procesu w wysokości 250.000 zł, ewentualnie o uchylenie orzeczenia w tym zakresie i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania. Nadto strona pozwana wniosła o rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego, w tym kosztach zastępstwa procesowego, wg norm prawem przepisanych, w orzeczeniu kończącym sprawę w I instancji.

W odpowiedzi na zażalenie strony pozwanej strona powodowa wniosła o jego oddalenie oraz o zasądzenie od strony pozwanej na jej rzecz kosztów postępowania zażaleniowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych, ewentualnie o orzeczenie o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawę w I instancji. Strona powodowa podzieliła argumentację zawartą w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zażalenie strony pozwanej nie zasługuje na uwzględnienie.

W realiach niniejszej sprawy zostały spełnione przesłanki, określone w art. 1 ust 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 2009 roku o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym, do rozpoznania roszczenia członków grupy strony powodowej w postępowaniu grupowym. Niezasadny jest w związku z tym zarzut strony pozwanej naruszenia art. 227 k.p.c. w zw. z art. 217 § 1 i § 3 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym polegający na niewłaściwym, zdaniem strony pozwanej, zakwalifikowaniu sprawy zainicjowanej przez stronę powodową jako sprawy obejmującej roszczenia z tytułu czynów niedozwolonych wyłącznie na podstawie twierdzeń pozwu oraz przytoczonej w nim podstawy faktycznej. Należy podkreślić, iż na początkowym etapie postępowania, jakim jest złożenie pozwu i analiza Sądu dotycząca możliwości rozpoznania sprawy w postępowaniu grupowym ocena ze swej natury dokonywana jest w oparciu o okoliczności faktyczne zaprezentowane

przez członków grupy w złożonym pozwie. Natomiast domeną dalszego postępowania rozpoznawczego prowadzonego przez Sąd, którego efektem będzie wydanie w sprawie wyroku, jest między innymi zweryfikowanie twierdzeń i okoliczności faktycznych przytoczonych przez członków grupy. Podstawą zatem do wydania rozstrzygnięcia w kwestii dopuszczalności rozstrzygnięcia sprawy w postępowaniu grupowym jest zgłoszone przez stronę powodową roszczenie i zawarte w nim okoliczności faktyczne konfrontowane z zapisami art. 1 i 2 ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (zob. M. Sieradzka „Komentarz do art. 10 ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym”, Lex). W związku z tym nie można skutecznie podnosić, iż Sąd I instancji oparł swoje rozstrzygnięcie dopuszczające rozpoznanie sprawy w postępowaniu grupowym na okolicznościach faktycznych przedstawionych przez stronę powodową w pozwie. Prowadzenie bowiem przez Sąd kontradiktoryjnego postępowania w zakresie rozstrzygnięcia, czy możliwe jest rozpoznanie sprawy w postępowaniu grupowym, prowadzącego w istocie do oceny zasadności zgłoszonego żądania, na gruncie aktualnie obowiązujących przepisów jest niedopuszczalne, gdyż stoi w sprzeczności z celem decyzji o możliwości zastosowania instytucji, jaką jest postępowanie grupowe, na początkowym etapie postępowania rozpoznawczego.

Należy podzielić ocenę Sądu I instancji, iż całokształt okoliczności faktycznych opisanych kompleksowo przez członków grupy w pozwie prowadzi do wniosku, że odmiennie niż twierdzi strona pozwana, żądanie zawarte w pozwie nie dotyczy wyłącznie działań osoby trzeciej wobec stron pozwu, tj. Firmy (...), ale odnosi się pośrednio, jak również bezpośrednio do działań strony pozwanej. W świetle bowiem przytoczonych przez stronę powodową okoliczności faktycznych, które stanowią podstawę do rozstrzygnięcia, czy postępowanie grupowe w sprawie jest dopuszczalne, należy stwierdzić, że przywoływane przez stronę powodową postępowanie strony pozwanej względem członków grupy winno być postrzegane w świetle regulacji dotyczących instytucji czynu niedozwolonego. Okoliczności faktyczne przytoczone przez stronę powodową składające się na jej roszczenie procesowe wskazują, że po stronie członków grupy wystąpiła szkoda w dobrach prawnie chronionych. Strona powodowa przywołuje całokształt działań strony pozwanej oraz Firmy (...) SA uprawdopodobniających wystąpienie w ich skutek szkody w majątku członków grupy oraz związek przyczynowy między tymi działaniami a powstałą u nich szkodą. Okoliczności te uwiarygodniają ocenę, że wbrew twierdzeniom strony pozwanej pożyczki udzielane przez członków powodowej grupy nie były wynikiem dobrowolnej i strategicznej decyzji biznesowej. Sąd Okręgowy w sposób szczegółowy w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia opisał działania strony pozwanej podejmowane wraz z Firmą (...), które skutkowały koniecznością uiszczenia przez członków powodowej grupy przywoływanych w pozwie dodatkowych kwot pieniężnych a który miały na celu zapobieżenie ogłoszeniu upadłości przez Firmę (...). W rezultacie stanowisko strony pozwanej, iż jej twierdzenia zostały całkowicie pominięte przy rozstrzyganiu kwestii dopuszczalności rozpoznawania sprawy w postępowaniu grupowym są bezzasadne. W związku z tym za niezasadny należało uznać zarzut strony pozwanej naruszenia art. 10 ust. 1 w zw. z art. 1 ust. 2 ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym polegający na przyjęciu do rozpoznania sprawy pomimo niewykazania przez stronę powodową spełnienia przesłanki przedmiotowej dopuszczalności postępowania grupowego w postaci rodzaju sprawy podlegającej rozpoznaniu w postępowaniu grupowym,

Wobec powyższego nie można zgodzić się z zarzutem strony pozwanej naruszenia art. 235 § 1 k.p.c. w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym polegający na przeprowadzeniu dowodu z protokołów rozpraw z dnia 27 kwietnia i 24 czerwca 2010 roku obejmujących zeznania świadków G. A., W. Ś. oraz J. P. (2) złożone w postępowaniu o sygn. I C 1842/08, mimo że istniała możliwość przeprowadzenia dowodu z zeznań świadka J. P. (2) bezpośrednio przed Sądem I instancji, co stanowiło naruszenie zasady bezpośredniości postępowania dowodowego. Kwestia zasadności dopuszczenia przywołanych przez stronę pozwaną dowodów nie ma wpływu na ocenę prawidłowości rozstrzygnięcia dokonanego przez Sąd I instancji dotyczącego rozpoznania sprawy w postępowaniu grupowym. Materiałem bowiem wystarczającym do podjęcia takiej decyzji procesowej były okoliczności przytoczone przez stronę powodową w pozwie. Wszelkie zatem dodatkowe dowody dopuszczone w sprawie stanowią już element prowadzonego przez Sąd I instancji postępowania rozpoznawczego i nie podważają w związku z tym zasadności zaskarżonej przez stronę pozwanej decyzji Sądu Okręgowego. Ponadto wskazane przez stronę pozwaną dowody uzupełniając materiał dowodowy zaoferowany przez stronę powodową nie prowadzą do odmiennej oceny zasadności rozpoznania sprawy w postępowaniu grupowym. W efekcie ewentualne nawet naruszenie przez Sąd I

instancji zasady bezpośredniości nie może być postrzegane jako podważające w jakimkolwiek zakresie prawidłowość wydanego przez Sąd Okręgowy rozstrzygnięcia.

Nie jest zasadny zarzut strony pozwanej dotyczący naruszenia art. 8 ust. 1 w zw. z art. 8 ust. 3 ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i nieuwzględnienie jej interesu w ustanowieniu kaucji na zabezpieczenie kosztów procesu. Należy zauważyć, iż zabezpieczenia kosztów procesu w postępowaniu grupowym ma charakter fakultatywny. Sąd podejmuje w tym zakresie decyzję po analizie wniosku zgłoszonego przez stronę pozwaną. Na gruncie niniejszej sprawy strona powodowa nie przytoczyła takich okoliczności, które wskazywały na potrzebę zobowiązania strony powodowej do złożenia kaucji. Zarówno okoliczności sprawy nie wskazują, że powództwo jest oczywiście nieuzasadnione, jak również brak jest choćby uprawdopodobnienia przez stronę pozwaną, że strona powodowa w przypadku oddalenia powództwa, bądź jego części nie poddałaby obowiązkowi zapłaty kosztów procesu, jak również z okoliczności zaprezentowanych przez stronę powodową nie można wyprowadzić wniosku, iż żądanie strony pozwanej o zobowiązanie strony powodowej do uiszczenia kaucji jest uzasadnione. Ponadto należy za Sądem I instancji zauważyć, że członkowie powodowej grupy uiszcili opłatę od pozwu a ich ilość oraz wysokość opłaty także wskazuje, że są w stanie poddać obowiązkowi uiszczenia kosztów postępowania w sprawie.

W świetle powyższego należało uznać, iż argumentacja zawarta w zażaleniu strony pozwanej jest nieprzekonująca i jako tak nie może stanowić podstawy do wnioskowanej przez nią zmiany, czy też uchylenia zaskarżonego postanowienia. Sąd Apelacyjny w Krakowie działając na zasadzie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. oddalił zażalenie strony pozwanej. Odnosząc się do wniosku strony powodowej o zasądzenie na jej rzecz od strony pozwanej kosztów postępowania zażaleniowego należy przywołać art. 108 § 1 k.p.c., który stanowi, że Sąd rozstrzyga o kosztach w każdym orzeczeniu kończącym sprawę w instancji.